

Mattilsynet

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler

Mattilsynets rolle i rovviltforvaltningen og beitesesongen 2020

Rovviltnemndmøte 24. september 2020

Teams

Fagrådgiver/veterinær Mattilsynet Region Nord

Berit Gjerstad

Mattilsynets rolle i rovviltforvaltningen

- Sikre at dyrevelferden ikke blir tilsidesatt.
- Observatør for dyrevelferd - Rapportere om manglende oppfyllelse av rovviltforliket
- Observatør i Rovviltnemnda
- Dialog og veiledning opp mot næring og forvaltningsorganer om dyrevelferdsutfordringer

Roller og ansvar

- Ansvaret for at dyr ikke lider ligger hos dyreeier!
- Dyreholder skal sikre at dyrene får godt tilsyn og stell.
- **Alle aktører** har likevel et ansvar for at intensjonene i dyrevelferdsloven oppfylles, også landbruks- og rovviltforvaltningen.
- **Mattilsynet** skal føre tilsyn med at reglene følges.

Dyrevelferdsregelverket

- beskyttes mot fare for unødige påkjenninger og belastninger

- Dyr som holdes varig eller regelmessig utendørs, skal om nødvendig og mulig, beskyttes mot ugunstige værforhold, **rovdyr** og andre helsefarer i området.

Mattilsynet forvalter dyrevelferdsloven på vegne av Landbruks- og matdepartementet.

Beite i utmark er et vesentlig velferdsgode for dyrene

- utøve normal atferd.
- tap som følge av sykdom ofte mindre enn ved innmarksbeite/innefôring

Utfordringer

- tap av sau og særlig lam er stort
- Tap av rein, særlig kalvetapet er stort.
- Høye tap over mange år er ikke forenlig med god dyrevelferd
- Viktig å forebygge tap og skader uansett årsak!
- **Utfordrende og ressurskrevende, særlig tap til rovvilt.**

Tap på beite

- Beitebruk medfører risiko for lidelse, påkjenninger og belastninger for enkeltdyr, uansett årsak.
- **I utgangspunktet ikke vurdert som unødige.**
- En grense for hvor mye som kan aksepteres innenfor dyrevelferdslovens bestemmelser.
- "Normaltap" – «akseptert ulempe», oppveies av fordelene (4% besetning , 2% for voksne, 6% for lam)
- Normaltap rein 10 %(?)
- **Dyreeier har ansvar for å redusere tapet mest mulig.**

Tapsårsaker sau utmark

Tre hovedgrupper

Hvilke tapsårsaker som er dominerende, varierer mellom beiteområdene og landsdelene.

Rovdyr

Sau i for dårlig hold og kondisjon mer utsatt enn friske dyr i godt hold.

Sjukdom

Ulykker

FOTO: LYGVE SKREDE

Tapsårsaker rein

- **Rovvilt**
- Overbeiting
- Låste beiter
- Inngrep i naturen
- Påkjørsler

Rovvilt rapporteres som den viktigste tapsårsaken og at det er størst tap av kalv.

Sult og sykdom rapporteres å ha en mindre del av tapet.

Tap til rovvilt

➤ Krevende med tiltak

- Rovviltskader på utmarksbeite en stor dyrevelferds-
messig utfordring.
- Skadebiting.
- Betente sår
- Dyr kan overleve lenge med skader
- Stress og frykt i flokken.
- Morløse lam/kalver er svært sårbare.
- Unormalt beitemønster.
- Ukjente beiteområder.
- Ulykker, som skårfeste ol
- **Følgeskader**

Mange
dyr overlever
flere angrep før
de selv blir tatt!

Tiltak

Det mest effektive er å skille beitedyr og rovdyr fra hverandre

- **Rovviltforliket** – den todelte målsettingen
- Rovvilt og beitedyr forvaltes av hvert sitt departement; LMD og KLD.
- **Prioriterte beiteområder**
- **Prioriterte roviltområder**

Prioriterte beiteområder

- Rovviltforvaltningen har et betydelig ansvar for å begrense skade på og tap av beitedyr til rovvilt i prioriterte beiteområder slik at **frittgående utmarksbeite kan drives forsvarlig innenfor disse.**
- *I prioriterte beiteområder skal uttak av dyr som gjør skade på beitedyr gjøres raskt, og i slike områder skal miljøforvaltningen i større grad enn i dag bidra til å effektivisere slikt uttak, uavhengig av om bestandsmålet er nådd. (= **effektiv skadefelling**)*
- *Det skal ikke være rovdyr som **representerer et skadepotensial** i prioriterte beiteområder for husdyr og kalvingsområde for tamrein. (= **uttak før beitesesongen**)*

Beiterestriksjon – siste utvei!

- Det forutsettes at rovviltforvaltningen skal utøves på en slik måte at det ikke er behov for beitenekt etter dyrevelferdsloven i prioriterte beiteområder.

Men...

Mange saubesetninger og reinflokker har tap som klart overstiger et akseptabelt nivå der rovvilt antas å utgjøre hovedårsaken.

- Soneforvaltning - gjennomføres ikke så lenge det går beitedyr innenfor forvaltningssonene for fredet rovvilt og det er mye rovvilt innenfor prioriterte beiteområder.

Mattilsynet forventer at det legges like stor vekt på hensynet til velferden for beitedyr som på hensynet til en bærekraftig forvaltning av rovvilt når de ulike rovviltarter skal forvaltes.

Beitesesongen 2020 – Nordland

MT var særlig bekymret for;

➤ Høy aktivitet av gaupe i fylke og økt risiko for tap av beitedyr til gaupe.

➤ Prinsippet om byrdefordeling av gaupebestanden i mange beiteområder for sau og/eller rein er dyrevelferdsmessig betenkelig. Innebærer høy fare for tap og at tap av beitedyr til gaupe vil ikke nødvendigvis utløser en skadefellingstillatelse. Dvs man må akseptere et visst skadenivå i disse områdene.

➤ Det er svært få aktuelle forebyggende tiltak mot tap til gaupe.

➤ Tap jevnt over hele sommeren i de områdene hvor det var påvist høy aktivitet av gaupe

➤ Særlig i Ballangen/Narvik, Hamarøy/Steigen, Sørfold/Fauske, Saltdal og Rana

Forts beitesesongen 2020

- Høy aktivitet av jerv i fylket, få jerv tatt ut siden forrige beitesesong og DNA-funn tilsier mange jerv i fylket.
- Tilsynelatende lite tap av sau til jerv i sommer
- Unntak i Håfjell beitelag, hvor både jerv og gaupe har ført til en krevende beitesesong med mye tap.
- Fellingstillatelser, intensivt tilsyn og tidlig nedsanking.
- Rana – august – ei besetning - skadefelling jerv 26.8.
- Fauske – sept – ei besetning - sankes

Bjørn

- Mattilsynet vurderte at det var en svært forhøya risiko for tap av sau til bjørn i Grane og Hattfjelldal
- Dette med bakgrunn i tapssituasjonen de siste to beitesesongene uten at det er tatt ut bjørn i området.
- Både Saltdal og Rana mente vi det var forhøyet risiko for tap av sau til bjørn, særlig med tanke på streifbjørn.

- Svært rolig beitesommer – dokumenterte aug/sept Hattfjelldal
- Unntak tap av storfe i Fauske – uenighet rundt tapsårsak – bjørn mener dyreeier.

Konklusjon

Rovvilt i prioriterte beiteområder er en trussel for beitedyra sin velferd.

- Dyrevelferdsloven - dyr skal beskyttes mot fare for unødige påkjenninger og belastninger.
- I beiteprioriterte områder skal beitedyra ha forrang.
- Mattilsynet skal ikke behøve å fatte vedtak overfor dyreeier om at dyra må tas ut av området på grunn av rovdyr.
- Miljømyndighetene må også vektlegge på velferden til beitedyra tungt når fellingstillatelser vurderes.

Takk for oppmerksomheten!

